

Arhivi, Glasilo Arhivskoga društva in arhivov Slovenije, 27, 1(2004)

Ovaj je broj dijelom posvećen je pedesetoj obljetnici Arhivskog društva Slovenije. U predgovoru naslovljenom *Pedeset godina djelovanja Arhivskog društva Slovenije*, predsjednica Društva Mira Hodnik ukratko je opisala njegov povijesni put, dosadašnje rezultate, izdavačku djelatnost, programe i ciljeve. Marija Oblak Čarni, u članku *Arhivsko društvo Slovenije u godinama 1994-2004: povodom 50. godina društva*, donosi opširan pregled njegova djelovanja u razdoblju 1994-2004. Andrej Nared popisao je sve članove Društva u 2004. godini, počasne i redovne. *Od objave Općeg zakona o državnim arhivima do ustanovljenja Društva arhivskih djelatnika Slovenije* Petera Ribnikara, zanimljiv je pregled stanja arhiva u poslijeratnom razdoblju. Autor piše o Općem zakonu o državnim arhivima iz 1950. godine kojim je bila uređena pravna osnova za djelovanje arhiva i arhivske službe u Jugoslaviji, dok je Ministarstvo znanosti i kulture bilo za osnivanje posebne jugoslavenske arhivističke škole u kojoj bi se školovao arhivski kadar. Autor se prisjeća početaka svoje arhivske službe u Središnjemu državnom arhivu Slovenije, opisujući uvjete rada, broj djelatnika, gradivo, spremišta, poslijeratno razdoblje i probleme koje je ta ustanova imala zbog prostora i preseljenja. Godine 1954. imenovan je inicijativni odbor za ustanovljenje Društva arhivskih djelatnika Slovenije koji je, među ostalim, pripremao i slovenski arhivski zakon te godišnje skupštine Društva. *Uloga društva u prinovi arhivske djelatnosti* Jože Žontara piše o prvom savjetovanju Arhivskoga društva Slovenije, održanom u Novom Mestu 1962. godine, a na kojem se najviše pažnje posvetilo poboljšanju materijalnih uvjeta, kadrovskim problemima, mreži lokalnih arhiva, organizacijskoj osnovi za objavljivanje arhivskih izvora, zaštiti privatnih arhiva. Opisan je slovenski vodič po arhivima iz 1962. kojim su bili obuhvaćeni svi arhivi u Sloveniji, arhivski zavodi, vanjski arhivi i muzeji i knjižnice, arhivi ratnog pokreta, NOR-a i narodne revolucije, drugi specijalni arhivi, te ljubljanski i mariborski biskupski arhiv. U članku *Arhivska sjećanja* Vasilije Melik piše o vremenu kada je radio kao pomoćnik mjesnog arhivara u Ljubljani (od 1945). U arhivsku se djelatnost više uključio prigodom pisanja doktorske disertacije, kroz djelovanje u Arhivskom društvu Slovenije i kao glavni urednik *Virov za slovensko zgodovino*. U članku *Neki doživljaji iz vremena kad sam bio tajnik u Arhivskom društvu Slovenije (1976-1983)* Vladimir Kološa prisjeća se izlaska prvog broja *Arhiva*, kao i prvog sveska *Vira* te anegdota o njemu i njegovim kolegama iz izvršnog odbora Arhivskog društva Slovenije. Marija Oblak Čarni, u članku »*Arhivisti mogu doći kad žele ...*« *Otvoreno pismo o neispunjenom arhivskom sporazumu između Jugoslavije i Austrije (1973)*, donosi zanimljivosti o aktivnostima arhivista na međunarodnom planu. Radi se o pismu o neispunjavanju međunarodnih obveza od strane Austrije koje je u povodu 50. godišnjice potpisivanja arhivskog sporazuma iz 1923. Arhivsko društvo Slovenije uputilo domaćoj i stranoj javnosti. Zbog neodazivanja na ranija obraćanja, ovo je pismo napisano s ciljem da se potakne jugoslavenska vlada na konačno rješavanje pitanja sporazuma iz 1923. i protokola iz 1958. Nakon što su ga potpisala sva republička arhivistička društva, poslano je Međunarodnom arhivskom savjetu u Pariz, austrijskom veleposlaniku u Jugoslaviji, kao i mnogobrojnim ustanovama, tisku, televiziji i radiju. Pismo je čak objavljeno u austrijskom tisku. Kao rezultat te akcije, Austrija je 1975. vratila dio gradiva Jugoslaviji, a prihvaćeni su i novi pregovori oko ispunjenja navedenih sporazuma. U članku *Arhivsko društvo Slovenije i Savez (društava) arhivskih djelatnika Jugoslavije – slovenska i*

jugoslavenska arhivistika u drugoj Jugoslaviji (s naglaskom na razdoblje između VIII. i X. saveznog arhivskog kongresa 1976-1984) Vladimira Kološe, riječ je o organizaciji jugoslavenske arhivistike koja vuče korijene od Općeg zakona o državnim arhivima iz 1950. kao i od osnutka Glavnog arhivskog savjeta pri Ministarstvu za znanost i kulturu FNRJ. Navedeni savjet bio je stručni organ koji je rješavao probleme jugoslavenskih arhiva, i predlagao uređenje i napredovanje arhivskih ustanova i arhivske službe u FNRJ. Upravo su Slovenci odigrali važnu ulogu u ovom savjetu koji je ukinut 1953. Umjesto njega, 1959. je osnovan Savez arhivskih djelatnika Jugoslavije koji je, kao strukovna organizacija, koordinirao arhivsku djelatnost u republikama i pokrajinama te organizirao kongrese i savjetovanja.

France M. Dolinar u članku *Zbirka Viri* predstavlja osnutak te važne zbirke u kojoj su sustavno objavljivani povijesni izvori (dosad objavljeno 20 svezaka) i opisuje razdoblja kroz koja je prolazila. Posebno je istaknut problem financiranja Zbirke. Ema Umek i Matevž Košir prikazuju povijesni razvoj stručne revije Arhivskog društva Slovenije i slovenskih arhiva čiji začeci sežu u drugu polovicu pedesetih godina prošlog stoljeća, dok je prvi broj za ljeto 1978. izašao u veljači 1979. (*Revija Arhivi*). S godinama su dodavane različite rubrike. Do ljeta 1999. izlazi jedanput godišnje kao dvobroj, a od 2000. godišnje izlaze dva broja. Mija Mravlja predstavlja pregled stručnih putovanja članova Arhivskog društva Slovenije, koja su se u posljednjih pedeset godina organizirala, najprije po Sloveniji, Hrvatskoj, a od šezdesetih i sedamdesetih godina krenulo se i dalje, od istočnih zemalja do ostalih europskih zemalja (*Kratki prikaz stručnih ekskurzija Arhivskog društva Slovenije 1954-2004*). Putovanja su bila povijesnog, turističkog, gastronomskog i društvenog sadržaja, a kako se ipak radilo o stručnim putovanjima, uvijek je bilo uključeno i razgledavanje arhiva i srodnih ustanova.

U rubrici **Članci i rasprave** u drugom dijelu časopisa predstavljeno je osam članaka s područja arhivistike, povijesti, pomoćnih povijesnih znanosti i informatike. Drago Kunej piše o posebno aktualnoj temi, a to je pohrana zvučnih zapisa u digitalnom obliku (*Utjecaj svjetla na opstanak CD-R nositelja medija*). Razjašnjena je terminološka razlika između CD-a (*compact disc*) i CD-R-a (*compact disc – recordable*) kao posebne izvedbe CD-a, da bi potom bio opisan eksperiment utjecaja sunčeve svjetlosti na njih, kao i posljedice koje su bile rezultat ovog eksperimenta. *Dekoratívni rubovi na srednjovjekovnim kodeksima: svjedočanstvo likovnih djela*, zanimljiv je članak Nataše Golob o srednjovjekovnim rukopisima dekorativnih rubova – jednobojnim, ukrašenim uzorcima, pozlaćenim ili bakroreznim. No, radi se o malom broju izvornika estetski dekoriranih rubova. Članak se temelji na popisu oko stotinu slikarskih spomenika na kojima su knjige nacrtane s dekorativnim rubovima. Autorica je sve ilustrirala skiciranim uzorcima na koje je nailazila pri istraživanju ove zanimljive teme, a radi se o knjigama iz Milana, Bruxellesa, Berlina, New Yorka, Sienne, Pariza, San Marina, Londona, Bruggea.

Pokapanja u samostanskoj crkvi male braće konventualaca Sv. Franje u Kopru između 1719. i 1806. i raspuštanje samostana, članak je Zdenke Bonin o drugom najstarijem koperskom samostanu koji je od druge polovice XVI. st. bio sjedište regionalne inkvizicije. Autorica je u uvodu predstavila povijest samostana i crkve, dok je istraživanje provela na temelju popisa pokopanih u samostanskim prostorijama, koji se čuva u Pokrajinskom arhivu u Kopru. Detaljno je objasnila sačuvani dokument koji se proteže na 100 stranica: načini ukopa, broj ukopa po obitelji i opis mjesta ukopa kojih je

bilo čak 78. Dio članka govori o raspuštanju samostana, inventaru samostana koji je napravljen 1806. nakon raspuštanja, kao i o sudbini samostanskih prostorija i crkve do danas. Autorica je na kraju popisala korištene izvore i literaturu, a sve je upotpunila fotografijama nekadašnjeg samostana i crkve. Članak *Služba ministra Franca Snoja* rezultat je istraživanja koje je proveo Andrej Hudomalj na osobnom fondu Franca Snoje, koji se čuva u Arhivu RS i drugim zbirka gradiva iz Povijesnog arhiva CKSKS i arhiva nekadašnjega Republičkog sekretarijata za unutrašnje poslove SR Slovenije. Članak govori o Francu Snoji, gospodarstveniku, političaru, ministru kraljevske jugoslavenske vlade i ministru prve slovenske poslijeratne vlade, a zahvaljujući bogatom gradivu koje se sastoji od njegovih dnevnika, sastavaka, koje je pisao u vrijeme emigracije, ali i gradiva koje je o njemu napravila UDB-a za Sloveniju, prikupili su se opširni podaci. *Šest drugarica i dva muškarca. Partijsko gradivo Idrijsko-Cerkljanskog područja kao izvor za lokalnu povijest*, autorice Ljiljane Šuštar, prikazuje arhivsko gradivo regionalnih organizacija Saveza komunista Slovenije, koje se čuva u Povijesnom arhivu u Ljubljani. Opisavši tijek preuzimanja gradiva, autorica se skoncentrirala na gradivo okružnih i općinskih komiteta SKS Idrijskog i Cerkljanskog područja koje je prethodno arhivistički obradila. Sveukupno se radi o pet fondova, a naslov *Šest drugarica i dva muškarca* preuzet je iz dokumentacije Okružnog komiteta SKS Idrija koji se upravo sastojao od tih osam članova. Pavle Čelik u članku *Oružništvo u 1866. godini na području današnje Republike Slovenije* piše o uvođenju oružništva na području Austrijskog carstva koje je brinulo za javnu sigurnost na većini područja. Autor donosi pregled oružničkih jedinica od kojih je jedna imala sjedište u Ljubljani i koja je postala glavnim sjedištem oružničkih jedinica u Kranjskoj, Štajerskoj, Koruškoj i Primorju. Ivanka Zajc Cizelj u *Pravnoj osnovi za djelovanje društva 1849-1941* detaljno opisuje zakonske osnove na temelju kojih su društva mogla djelovati u Habsburškoj Monarhiji od 1849. pa sve do 1941. godine.

Hacquetova bibliografija Stanislava Južniča donosi popis svih djela Balthasara Hacqueta, francuskog putopisca, zajedno s posthumnim izdanjima. Također, popis se sastoji i od djela o Hacquetu, kao i od biografskih podataka o Hacquetovim urednicima i korespondentima.

Arhivi, Glasilo Arhivskoga društva in arhivov Slovenije, 27, 2(2004)

U rubrici **Članci i rasprave** donosi se deset članaka, od kojih dva, što se odnose na arhive slovenskih iseljenika, potpisuje Breda Čebulj Sajko. U prvome, *Arhivi slovenskih iseljenika – dugoročni projekt Instituta za slovensko iseljništvo ZRC SAZU*, donose se rezultati dvogodišnjeg projekta Stanje arhivskoga, muzejskoga i bibliotekarskoga gradiva među slovenskim iseljenicima u svijetu u kojem su sudjelovali Institut za slovensko iseljništvo, Znanstvenoistraživački centar Slovenske akademije znanosti i umjetnosti u razdoblju od 2001. do 2003. godine. Autorica je objasnila glavne ciljeve projekta i konkretne terenske radove, te održane seminare za arhiviste u iseljništvu. U drugom članku, *Arhivsko gradivo iseljenika u Australiji – neprocjenjiv izvor za istraživanje života australskih Slovenaca*, predstavlja Povijesni arhiv za Slovence u Australiji – država Novi Južni Wales koji je osnovan u vrijeme provođenja već navedenog projekta, te donosi pregled svoga terenskog rada u Sydneyu, Wollongongu i Newcastleu. Članak se sastoji od pregleda postojećih slovenskih društava, njihovih

prostorija i, ponajprije, sačuvanoga arhivskoga gradiva. Rad Alekseja Kalca, *Iskustvo Znanstvenoistraživačkog središta Koper pri uvođenju ciljno-istraživačkog projekta Stanje arhivskoga, muzejskoga i bibliotekarskoga gradiva pri slovenskim iseljenicima*, usmjeren je na iseljenike u Australiji. Osnovni je cilj bio evidentiranje dokumentacije i njezina stanja pri slovenskim organizacijama u Australiji.

U članku *Gdje je arhivsko gradivo iseljeničkih društava u Francuskoj i Luksemburgu?*, Marjan Drnovšek piše o slabo čuванom arhivskom gradivu u navedenim zemljama, što je posljedica raspuštanja i ukidanja tih društava nakon raspada SFRJ, ali i nezainteresiranosti mladih generacija za rad u njima. Stanislav Južnič u članku *Gabrijel Gruber među Rusima* prikazuje život i djelo slovenskoga najpoznatijeg isusovca i učitelja matematike, a vezano uz 200. obljetnicu njegove smrti. Opširan članak detaljno prikazuje njegov životni put sve do smrti, uz iscrpne tablične prikaze njegovih suradnika i đaka za koje je autor u bilješkama naveo potpune biografske podatke. Naveden je i opširan popis literature i izvora kojima se autor služio pri ovom opsežnom istraživanju.

U članku *Organi za prekršajne postupke kao stvaratelji arhivskoga gradiva* Jelka Melik raspravlja o povijesnom razvoju i organizaciji organa za prekršajne postupke na temelju uvedenih zakona, a vezano uz novi zakon o prekršajima iz 2003. godine. Članak *Djeca iz BiH u izbjegličkim školama u Republici Sloveniji* Gašpera Šmida donosi zanimljive podatke o, možda, ne tako poznatoj činjenici da su u Sloveniji od 1992. djelovale 54 osnovne škole s programom za izbjeglice. Pohađalo ih je 9.000 djece, a nastavu držalo 450 učitelja izbjeglica iz BiH, koji zapravo nisu bili školovani prosvjetni radnici, već osobe različitih zanimanja – ekonomisti, inženjeri i radnici. Autor je dao i popis izbjegličkih škola iz kojih je razvidan broj učenika, a dotakao se i problema srednjoškolske djece koja su bila u nezgodnijem položaju zbog nepoznavanja jezika i nužnosti uključivanja u slovenske srednje škole. U radu *Dziga Vertov, Muž s filmskom kamerom (1896-1954)* Marko Babac, redoviti profesor Akademije umjetnosti u Novom Sadu i Fakulteta dramskih umjetnosti u Beogradu, opisuje životni put i djelo sovjetskog režisera, scenarista i teoretičara filma, Denisa Arkadjeviča Kaufmana, poznatijeg pod imenom Dziga Vertov. Naslov rada odnosi se na jedan njegov film iz 1929. godine.

Članak *Dug put do prve automatske telefonske postaje u Celju* Gorazda Babiča donosi podatke o automatizaciji telefonske centrale u Celju 1952. godine, koji se zasnivaju na arhivskome gradivu Mjesne općine Celje iz Povijesnog arhivu u Celju. *Glavni arhiv za Indije u Sevilli* Aleksandre Mrdavšič predstavlja španjolski kolonijalni arhiv, Glavni arhiv za Indije – Archivo General de Indias, koji je osnovan još krajem XVIII. st. Kako se u španjolskim arhivima evidentira za slovensku povijest važno arhivsko gradivo, u ovom se istraživanju donose podaci o slovenskim misionarima u španjolskim kolonijama u XVII. i XVIII. st.

Rubrika **Iz prakse u praksu** sadrži dva članka. *Digitalna izrada slika arhivskog gradiva* Borivoja Brežea uvodi u problem korištenja i čuvanja gradiva kao što su nacrti, skice, posebno oni crtani na paus-papiru, čije često korištenje jednostavno dovodi do loma papira i drugih trajnih oštećenja. Naglašava nužnost digitalnog snimanja i čuvanja toga gradiva s ciljem da se računalno spremljena kopija što manje razlikuje od izvornika. Koliko je moguće digitalizacijom poboljšati čitljivost ovoga gradiva (loša pozadina, izbljedjeli dijelovi), prikazano je na primjeru jednog nacrtu i fotografije s pripadajućim tekstom. Rasprava *Problematika uvođenja Zakona o arhivskom gradivu i arhivima* Nine

Zupančič vezana je uz postupak pripreme novog Zakona o čuvanju dokumentarnog i arhivskog gradiva koji bi ispravio neke nejasnoće iz sadašnjeg Zakona o arhivskom gradivu i arhivima. U tu svrhu, autorica uz pojedine članke daje objašnjenja i dodatke.

U rubrici **Iz arhivskih fondova i zbirki** objavljene su tri rasprave. Prva, *Slovenica u Koruškome zemaljskom arhivu. Povodom 100. obljetnice Koruškoga zemaljskog arhiva i međunarodne suradnje sa susjednim arhivima* Alfreda Ogrisa, direktora Koruškoga zemaljskog arhiva u mirovini, predstavlja fondove koji se odnose na povijest naseljavanja Koruške. Navedeni su primjeri slovenskih izvora u ovom arhivu, kao i primjeri iz kataloga koji mogu biti zanimljivi i korisni mnogim istraživačima. Autor posebno ističe najpoznatiji slovenski rukopis – Celoveški ili Rateški rukopis iz XIV. st. *Nepoznata stara slovenica iz Štajerske* Borisa Goleca rasprava je o šest slovenskih dokumenata iz razdoblja 1770-ih do početka XIX. st., od kojih je pet dosad bilo nepoznato javnosti. Radi se o dvije skupine dokumenata, od kojih je prva pisana srednjeslovenskim (kranjskim) jezikom, a druga jezikom koji se govorio na području uz hrvatsku granicu (Ormož). Skupina autora (Jana Ludvik, Jedert Vodopivec i Lilijana Žnidaršič Golec) predstavila se člankom *Materijalni popis djela Zbirke urbara Arhiva Republike Slovenije – AS 1074, I/2u-I/68u*. Radi se o projektu Vodič po urbarima Arhiva RS i pripremi prvog sveska koji bi trebao izaći 2005. Urbari su knjižno gradivo koje je ovom prigodom popisano prema prethodno izrađenom obrascu, s ciljem pružanja uvida u osnovne podatke o stanju i dostupnosti, ali i u druge podatke kao što su oštećenja, stupanj očuvanosti, struktura knjige, posebnosti koje se odnose na pečate, ilustracije i slično. Pregledano je i popisano 68 urbara. Rasprava je upotpunjena statističkim podacima o stupnju očuvanosti, potrebnim restauratorskim i konzervatorskim radovima, te o razlozima oštećenja urbara koja se uglavnom odnose na mehanička oštećenja. Na kraju je priložen popis svih 68 urbara po signaturama, naslovu i godinama te podacima o stanju, podlozi, materijalu i stupnju sačuvanosti.

Rubrika **O radu Arhivskog društva Slovenije** donosi novosti iz proteklog razdoblja. Tijekom 2004. svakako je najvažniji događaj bio obilježavanje pedesete obljetnice osnutka Društva, kojoj je posvećen prvi broj Arhiva u 2004. Tim su povodom počasnim članovima Društva imenovani prof. dr. Jože Mlinarič, Marija Oblak Čarni, Peter Ribnikar, mr. Milica Trebše Štolfa i prof. dr. Jože Žontar, o čijim su zaslugama za razvoj slovenske arhivistike napisane kratke crtice. Završna proslava obljetnice bila je na Dan slovenskih arhiva 20. listopada kada su podijeljene *Aškerčeva nagrada* i *Aškerčevo priznanje*, i to mr. Vladimiru Žumeru i dr. Milku Mikoli. Predstavnici Društva sudjelovali su i na 17. savjetovanju arhivskih djelatnika BiH-a »Arhivska teorija i praksa 2004« 7-8. listopada 2004. u Tuzli (Aleksandra Pavšič Milost); na 40. savjetovanju Hrvatskoga arhivističkog društva 13-15. listopada 2004. u Topuskom (Emica Ogrizek) i 15. međunarodnome arhivskom kongresu 23-29. kolovoza 2004. u Beču (Mira Hodnik). Društvo je pripremio i stručnu ekskurziju u Provansu i na Azurnu obalu (Andrej Nared). U *Izvješću Komisije za podjelu Aškerčeve nagrade i Aškerčevog priznanja o radu u 2004. godini* riječ je o prispjelim ponudama i načinu donošenja konačne odluke da se nagrada, odnosno priznanje uruči V. Žumeru i M. Mikoli (Nada Čibej). Priložen je i govor doc. dr. Andreja Hozjana s dodjele nagrade, odnosno priznanja, kao i biografski podaci i drugi podaci o doprinosu dobitnika arhivskoj struci.

O radu arhiva i skupovima rubrika je u kojoj se donose obavijesti o sudjelovanju arhivista na raznim skupovima, tečajevima, seminarima. Potanko je još jednom opisan rad 15. međunarodnog arhivskog kongresa u Beču (Jelka Melik) i njemačko-ruski projekt digitalizacije arhiva KOMINTERNE i Sovjetske vojne uprave u Njemačkoj (1915-1949). Izvješće o novim inačicama arhivskih i računalnih programa SCOPE, AUGIAS DANA i V.E.R.A podnio je Vladimir Žumer, a o radu u sekcijama izvijestili su Matevž Košir i Olga Pivk. *Seminaru Štajerskoga zemaljskog arhiva u Grazu* nazočili su djelatnici Pokrajinskog arhiva u Mariboru. Posjetili su i čitaonicu, spremišta, restauratorsku radionicu, knjigovežnicu, reprografski studio i izložbu »Je li ih se moguće riješiti?« (Mojca Horvat). U centru za stručni razvoj Arhiva RS organiziran je od 23. studenoga do 9. prosinca 2004. *tečaj njemačke paleografije* kojim je koordinirao dr. Matevž Košir (Darija Mavrič). *Savjetovanje općih knjižnica* organizirano je u Kranjskoj Gori 27-28. rujna 2004. pod naslovom »Sudjelovanje i partnerstvo – digitalno«, a vezano uz činjenicu da knjižnice zajedno s arhivima i muzejima stvaraju digitalno gradivo, a Europska komisija koordinator je upravo te digitalizacije (Barbara Kovář).

U rubrici **Ocjene i izvješća o publikacijama i izložbama** objavljen je niz priloga. *Arhivska znanost u 20. stoljeću* (Arhiv RS, 2003) Jože Žontara prvi je slovenski visokoškolski udžbenik arhivistike, a svakako i vrijedan priručnik za arhiviste (Boris Golec). *Razdvajanje arhivskoga i knjižničnoga gradiva i likovnih djela na papiru: standardi materijalnog čuvanja* (Arhiv RS, 2004) zbornik je s istoimenog simpozija (Anabelle Križnar). U publikaciji *Tehnički i sadržajni problemi klasičnog i elektroničkog arhiviranja* (Pokrajinski arhiv u Mariboru, 2004) objavljeni su referati sudionika iz Slovenije, BiH, Hrvatske, Srbije, Crne Gore, Austrije s usavršavanja iz područja arhivistike, dokumentalistike i informatike, održanog 2004. u Radencima, (Leopold Mikec Avberšek). Božo Repe u *Izvorima o demokratizaciji i osamostaljenju Slovenije. III. dio: Osamostaljenje i međunarodno priznanje* (Edicija Viri; 19, 2004) objavljuje 143 dokumenta različite naravi, od intervencije JNA do međunarodnog priznanja EU-a i drugih država (Miroslav Stiplovšek). Povodom četrdesete obljetnice djelovanja Slovensko-kanadskog društva iz Edmontona u Alberti, objavljena je knjiga Milice Trebše Štolfa *Slovensko-kanadsko društvo / Slovenian Canadian Association Edmonton* (Nada Čibej). Povodom stote obljetnice Koruškoga zemaljskog arhiva, Povijesno društvo za Korušku objavilo je posebnu publikaciju, *Alfred Ogris – Wilhelm Wadl (Hgg.). 100. Jahre Kärntner Landesarchiv 1904-2004* (Klagenfurt, 2004) (Matevž Košir). Antoša Leskovec i Aleksandra Serše objavili su prvi dio *Vodiča po arhivskom gradivu o Prekomurju u Arhivu Železne županije u Sombotelu*, koji predstavlja evidenciju staroga prekomurskoga gradiva u Mađarskoj (Andrej Hozjan). Publikacija *Religija, crkve i škola u dokumentima općinskih komiteta SK Slovenije Povijesnog arhiva u Celju*, koju je priredio i uredio dr. Milko Mikola, sastoji se od dvije knjige: Općinski komiteti SKS celjskog područja i Općinski komiteti SKS Posavja i Zasavja. Ukupno je objavljeno 107 dokumenata s ciljem da jednakomjerno bude pokriveno trinaest općinskih komiteta SKS čije fondove čuva Povijesni arhiv u Celju (Boris Golec). *Uprava Dravske banovine 1929-1941.* (Arhiv RS, 2004) Gašpera Šmida važan je priručnik za arhiviste koji se posebno bave upravnom povijesti između dva svjetska rata, a nastao je na temelju gradiva iz fondova Arhiva RS (Miroslav Stiplovšek). *Nastajanje Napoleonove Kranjske. Korespondencija Françoisa-Marie Farguesa, francuskog intendanta za Kranjsku i Gorenjsku, 1809-1810.* (Arhiv RS, 2004) prijepis je 662 koncepta pisama (Vladimir

Sunčič). *Bolesni Habsburgovci. Bolesti i zdravlje vladarske obitelji* knjiga je Hansa Bankla koju je, kao zanimljiv prilog proučavanju povijesti obitelji Habsburg, objavilo Znanstveno društvo za povijest zdravstvene kulture Slovenije 2004. (Aleksandra Serše).

Školska kronika, Zbornik za povijest školstva i odgoja, Glasilo Slovenskog školskog muzeja, godište 12 – XXXVI, br. 1 i 2, 2003, nova su izdanja glasila Školska kronika (Vlasta Tul).

Dio o izložbama govori o zanimljivim aktivnostima na ovom polju. Među njima je i izložba *Listine imenovanja ljubljanskih biskupa* organizirana je u prostoru Galerije Društvena izložba od 18. svibnja do 8. lipnja 2004. Priredio ju je Jure Volčjak, a otvorio apostolski nuncij u Republici Sloveniji msgr. Santos Abril y Castelló (Blaž Otrin). Izložbu *Artur Lokar, ajdovski notar 1904-1926*, u organizaciji Pokrajinskog arhiva u Novoj Gorici, priredila je Lilijana Vidrih Lavrenčič, a na temelju Lokarova notarskog arhiva koji se čuva u novogoričkom Arhivu (Metka Nusdorfer Vuksanović). U Povijesnom arhivu u Celju održana je od 30. rujna do 15. prosinca 2004. izložba *Logotipi celjskih industrijskih poduzeća* autora Milka Mikole, te objavljen katalog izložbe (Jure Zupanc). Izložbu i katalog *Ljubljanska mjesna uprava od prvog župana dalje 1504-2004* priredili su Mjesna općina Ljubljana i Povijesni arhiv Ljubljana, a povodom petstote obljetnice imenovanja prvoga ljubljanskog župana (Janez Kopač). *Restaurirano arhivsko gradivo Pokrajinskog arhiva u Novoj Gorici* izložba je koju je povodom Dana europske kulturne baštine 2004. organizirao Pokrajinski arhiv u Novoj Gorici (Lilijana Vidrih Lavrenčič). *Izložbe Pokrajinskog arhiva u Mariboru u 2004. godini* pregled je svih izložbi priređenih u organizaciji Pokrajinskog arhiva u Mariboru, a radi se o sveukupno šest izložbi (Mojca Horvat). Predstavljena je i izložba Ivanke Uršič povodom *60. obljetnice ustanovljenja IX. korpusa NOV i POJ*, u organizaciji Pokrajinskog arhiva u Novoj Gorici i Mjesne općine Nova Gorica (Vlasta Tul).

Strani časopisi i revije rubrika je recenzija stranih izdanja. *Arhivski vjesnik*, 46(2003) prikazala je Darinka Drnovšek, istaknuvši njegovu novu rubriku – Prinove HDA. *Der Archivar, Mitteilungsblatt für deutsches Archivwesen*, 56, 1-4(2003) prikazala je Polona Mlakar.

Osobne vijesti posvećene su obljetnicama i tužnim sjećanjima na umrle kolege. Povodom njegova osamdesetog rođendana, objavljena je biografija prof. dr. Bože Otorepeca, znanstvenog savjetnika Povijesnog instituta dr. Milka Kosa pri Znanstvenoistraživačkom centru SAZU i počasnog člana Arhivskog i povijesnog društva Slovenije. Tu su i tužne obavijesti o smrti djelatnika Povijesnog arhiva u Celju Rudija Koželja i djelatnice Povijesnog arhiva CK SKS Rozalije Lukman-Barbka (Marija Oblak Čarni).

Na kraju su popisane prinove arhiva, kao i Bibliografija arhivskih djelatnika u 2003. godini.

Arhivi, Glasilo Arhivskoga društva in arhivov Slovenije, 28, 1(2005)

U rubrici **Članci i rasprave** objavljena su tri članka. Jelka Melik u članku *Upravni sud Republike Slovenije kao stvaratelj arhivskoga gradiva* kroz povijesni kontekst objašnjava što je značio upravni spor za vrijeme Austro-Ugarske, prve

Jugoslavije, druge Jugoslavije te Republike Slovenije. Danas Upravni sud ima sjedište u Ljubljani, ali i svoje odjele u Celju, Novoj Gorici, Kopru, Mariboru. *Utjecaj Hermana iz Koruške na poznavanje srednjovjekovne arapske znanosti na Zapadu* članak je Dževada Zečića sa zeničkog sveučilišta i Igora Škamperlea s ljubljanskog sveučilišta. Donosi zanimljive podatke o Hermanu iz Koruške iz XII. st., poznatijem pod imenima Dalmata, Secundus, Sclavus i de Carinthia, koji je među prvima prevodio na latinski arapska znanstvena djela te islamsku teološku i religioznu literaturu. Autori su ilustracijama predočili prijepis iz XIV. st. Hermanova izvornog djela, kao i oblike deset arapskih brojeva iz različitih razdoblja koje je koristio. *Cauchyjeva i Močnikova Gorica kao središte europske matematike (povodom 190. obljetnice Močnikova rođenja)* članak je Stanislava Južniča s Instituta za matematiku, fiziku i mehaniku u Ljubljani. U članku se po prvi puta u historiografiji opisuje djelovanje i život Cauchyja, matematičara, fizičara i političara, na temelju talijanskih i francuskih arhivskih izvora. Iz sačuvanih Cauchyjevih rukopisa razaznaju se njegova znanstvena otkrića u goričkom kraju, kao i njegova suradnja s Pragom, Bečom, Grazom, Ljubljanom i Goricom. On je odigrao i važnu ulogu pri izradi Močnikove disertacije u Grazu, čime je posebno utjecao na razvoj slovenske matematike.

U rubrici **Iz arhivskih fondova i zbirki** objavljuju se članci koji obrađuju izvorne dokumente. Tako Damjan Hančič iz Povijesnog arhiva u Ljubljani predstavlja *Pečate samostana klarisa u Kranjskoj*, nastavljajući time niz članaka o samostanu klarisa objavljenih u prošlim brojevima Arhiva. Ovaj put autor predstavlja pečate kojima su se služile klarise u samostanima Mekinje, Škofja Loka i Ljubljana. Sve je popraćeno ilustracijama najstarijih i ostalih sačuvanih pečata i zajedničkim značajkama pečata kranjskih samostana klarisa. Jure Maček iz Pokrajinskog arhiva u Mariboru ponovno nas uvodi u školske teme, ovaj put o *Školskoj reformi između 1953. i 1962. u Mariboru*. Prikazan je razvoj i značajke obveznog školstva na širem području Maribora za vrijeme uvođenja novosti u školski sustav. Koristeći gradivo Povijesnog arhiva u Mariboru, autor detaljno piše o razmjerima u mariborskom školstvu pred reformom, brojčano prikazujući škole, njihovo materijalno stanje, prostorne probleme, opremljenost, broj učitelja.

Zbirka dr. Herberta Kartina (1804-1960) Ivanke Zajc-Cizelj iz Povijesnog arhiva Celje, pregled je zbirke arhivskoga gradiva dr. Herberta Kartina, pravnika i državnog službenika, ljubitelja i sakupljača umjetnina i starina. Dio njegove rukopisne ostavštine čuva se u Povijesnom arhivu u Celju, a autorica je predstavila strukturu sređene ostavštine, kao i podatke o Kartinu, kao stvaratelju i sakupljaču. *Podaci o dr. Vitu Kraigheru bili su državna tajna* Ljube Dornik Šubelj iz Arhiva RS, članak je o Viti Kraigheru, vođi narodnooslobodilačkog pokreta, koji je likvidiran u svibnju 1945. Na temelju sačuvanih dokumenata, koji se odnose na upitnik za članove Komunističke partije, predstavlja se njegov život i djelovanje, a njegovo uhićenje od strane Nijemaca i predaji ljubljanskoj policiji opisuje se na temelju časopisa Slovensko domobranstvo, priloženog u gradivu.

Rubrika **O radu arhiva i skupovima** donosi novosti s različitih arhivskih skupova. Tako je u Radencima, 6-8. travnja 2005. organizirano savjetovanje *Tehnički i sadržajni problemi klasičnog i elektroničkog arhiviranja* na kojem su sudjelovali i predstavnici Europskog udruženja arhiva, stvaratelji arhivskoga gradiva kao i proizvođači tehnološke opreme (Slavica Tovšak). U tekstu *Arhiviranje e-zapisa u tri skandinavske*

zemlje (Izvešće o obilasku delegacije slovenskih javnih arhiva) riječ je o posjeti državnim arhivima kraljevine Švedske, Danske i Norveške 16-25. prosinca 2005. (Jože Škofljanec, Vesna Gotovina, Miroslav Novak). *15. međunarodni arhivski istraživački tabor Čikečka vas, Dolenci, Števanovci, Verica-Ritkarovci, Andovci* održan je od 27. lipnja do 2. srpnja 2005. u organizaciji Pokrajinskog arhiva Maribor i Arhiva Železne županije iz Szombathelya. Kao suorganizatori, uključili su se općina Šalovci, Moravske Toplice, Zavod za kulturu mađarske narodnosti i Arhiv županije Zala iz Zalaegerszega (Gordana Šoevegeš Lipovšek). *Konferencija CITRA 2003*, Cape Town, 21-25. listopada 2003, 37. međunarodna konferencija u okviru organizacije Međunarodnoga arhivskog savjeta, održana je na temu Arhivi i ljudska prava, a nazočilo joj je 170 predstavnika iz 70 država (Natalija Glažar). *Srednjoeuropsku konferenciju FIAT/IFTA*, Beč, 16-18. travnja 2005, organizirala je austrijska javna televizija ÖRF i međunarodni savez TV-arhiva FIAT/IFTA. Obuhvatila je širok geografski prostor, a upotpunili su je svojom nazočnošću predstavnici Jugozapadne Europe (BiH, Srbija i Albanija) i Istočne Europe (Ukrajina). Glavni je cilj konferencije bio povezati države nastale na području nekadašnje Austro-Ugarske, a sve u svrhu digitalizacije arhiva (Aleksander Lavrenčič). *Digitalizacija audiovizualnih arhiva javnih radiotelevizija* simpozij je održan u organizaciji Obrazovnog središta RTV Slovenije i Odjela za arhiviranje i dokumentaciju TV Slovenije kao prvi u nizu obrazovnih projekata o digitalizaciji arhiva. Na simpoziju je središnji događaj bilo predavanje dr. Branka Bubenika, direktora službe INDOK Hrvatske televizije i predsjednika komisije Međunarodnog saveza TV-arhiva FIAT/IFTA za obrazovanje, koji je sudionike upoznao s digitalizacijom audiovizualnih arhiva europskih javnih radiotelevizija. Osim navedenog gosta, na simpoziju su sudjelovali i predavači s RTV Slovenije koji su govorili o digitalnom arhiviranju audiozapisa (Aleksander Lavrenčič). Na 23. festivalu nijemog filma u talijanskoj provinciji Pordenone, Sacil, 11-16. listopada 2004. prikazani su zanimljivi filmovi, The General Bustera Keatona, retrospektiva filmova sovjetskog režisera i scenarista Dzige Vertova, uz nadu autorice ovog izvješća da će se uskoro na ovome redovitom festivalu predstaviti i Slovenski filmski arhiv s filmom Boštjana Hladnika Deklica iz 1947. godine (Marta Rau Selič). *11. međunarodna konferencija »Colloquia Jerzy Skowronek dedicata«*, Torun, 20-21. svibnja 2005. zapravo je međunarodna konferencija Arhivi i nekonvencionalni nositelji informacija na kojoj je sudjelovalo 88 predstavnika iz različitih europskih arhiva. Predavanja su se odnosila na zakonske i organizacijske oblike zaštite fotografske i audiovizualne baštine, valorizacijske kriterije za fotografsko i audiovizualno gradivo u sklopu kojeg je i autorica ovog izvješća predstavila referat Slovenski film i njegovo čuvanje (Tatjana Rezec Stibilj).

Rubrika **Ocjene i izvješća o izdanjima i izložbama** predstavlja recenzije izdanih knjiga, inventara, zbornika, stranih časopisa te izložbi. Janez Kopač prikazao je knjigu Jože Žontara *Arhivska znanost u 20. st.* u izdanju Arhiva Republike Slovenije, koja donosi temeljne pojmove i načela arhivističke struke te se može preporučiti svima zaposlenima u arhivima, posebno mladim djelatnicima koji se pripremaju za stručni ispit iz arhivistike jer donosi niz odgovora na teorijska i praktična pitanja. Aleksander Lavrenčič piše o knjizi Tatjane Rezec Stibilj *Slovenski dokumentarni film 1945-1958*, koju je povodom stote obljetnice slovenskog filma objavio Arhiv Republike Slovenije. Knjiga *Filmski zapisi Božidara Jakca 1929-55.* (Serija Zbirke; 2, Ljubljana, 2005) Ivana Nemaniča zapravo je inventar filmskoga gradiva, točnije Jakčeve filmografije, koja se

čuva u Filmskom arhivu Slovenije (Naško Križnar). *Klarise u Kranjskoj* (Gradivo i rasprave; 26, Ljubljana, 2005) treća je knjiga Damjana Hančiča koji je svoj znanstveni interes pronašao u istraživanju klarisa. Donosi povijesni pregled mekinjskog i škofjalokanskog samostana od njihova ustanovljenja do 1782., odgojno-obrazovnu djelatnost samostana klarisa u Kranjskoj, kao i podatke o knjižnici ljubljanskih klarisa, kao izuzetno vrijedan podatak uz popis knjiga (France M. Dolinar). *Komesar za ukidanje društva, organizacije i udruženja u Donjoj Štajerskoj* Jure Mačeka jedanaesti je svezak zbirke Inventari u izdanju Pokrajinskog arhiva Maribor. Radi se o fondu od 144 arhivske kutije u kojima se čuva dokumentacija vezana uz ukinuće društva u Donjoj Štajerskoj iz razdoblja 1888-1944. (Mojca Horvat). *Zona B Slobodnoga tršćanskog područja (ozemlja) (1947-1954). Zbornik povodom 50. obljetnice priključenja Zone B STO Jugoslaviji* (Koper: Pokrajinski arhiv, 2004) sadrži radove brojnih autora: Zdenke Bonin, Nade Čibej, Verice Peterle Grahonja, Deborah Rogoznica, Jure Gombača, Ivana Markoviča i dr. Kao sastavni dio publikacije, objavljen je i katalog izložbe Zdenke Bonin i Nade Čibej (Metka Gombač). U knjizi *Knjižnice kroz stoljeća* (Zbirka BiblioThecaria; 14, Ljubljana: Filozofski fakultet, Odsjek za bibliotekarstvo, informacijske znanosti i knjižarstvo, 2004) France Martin Dolinar donosi razvoj knjižnica od antike do srednjeg i novog vijeka. Preporučuje se kao posebno vrijedna literatura za sve studente bibliotekarstva (Iztok Ilich). *Upoznajmo Ljubljanu – Vodič po mjestu za djecu (male i velike)* (Ljubljana, 2005) Jelke Melik i Mateja Jeraja predstavlja ne samo turistički vodič, već i bolju stručnu knjigu za djecu i odrasle. Sastoji se od povijesnog pregleda i pregleda ljubljanskih znamenitosti (Damjana Hančič). *Školska kronika*, Zbornik za povijest školstva i odgoja, Glasilo Slovenskog školskog muzeja, Ljubljana, 2004, godište 13-XXXVII, broj 1, 2, predstavlja dva sveska u izdanju Slovenskog školskog muzeja (Vlasta Tul).

U rubrici **Strani časopisi i revije** objavljene su recenzije izabranih publikacija: *Mitteilung des Steiermärkischen Landesarchivs, Folge 52/53*, Graz, 2004. (Nada Jurkovič); *Rassegna degli Archivi di stato, godina LXII*, sv. 1-3, Rim, 2002. (Zdenka Bonin); *La gazette des archives, 173(1996)* (Polona Mlakar) i *Comma 1(2003), 2(2004)* (Natalija Glažar).

U rubrici **Izložbe** predstavljene su nove izložbe. *Lako ih se riješimo? – Konzervacija i restauracija pisane baštine* (Maribor, 2005) knjižica je nastala usporedo s istoimenom izložbom koju je priredio Štajerski zemaljski arhiv u Grazu (Zdenka Semlič Rajh). Ta gostujuća izložba Štajerskoga državnog arhiva u Grazu održana je 2005. u sklopu seminara koji su djelatnici arhiva u Grazu održali u Mariboru (Zdenka Semlič Rajh). Izložba Ivanke Uršič, *Srečko Kumar 1888-1954*, organizirana je 2004. povodom pedesetgodišnjice smrti toga glazbenika u suradnji Pokrajinskog arhiva Nova Gorica i Goričkog muzeja (Aleksandra Pavšič Milost). U organizaciji Povijesnog arhiva Celje, Aleksander Žižek pripremio je 2005. izložbu *Grad u sjeni utvrde*, za koju je napravljen i katalog. (Ivanka Zajc-Cizelj). *Voda ni u cipeli nije dobra* naziv je izložbe, zbornika i okruglog stola na temu poplava u Celju (Grad u zagrljaju voda – poplave u Celju u XX. st.) koju predstavlja Bojan Himellreich. *Dragocjenosti biskupije Koper*, 2005, izložba je koju je priredio biskupski arhivar p. Marjan Vogrin u prostorima Biskupske gimnazije u Vipavi, zajedno s vodičem u kojem je prikazao razvoj koparske biskupije (Marija Čipić Rehar). Uz izložbu povodom pedesetgodišnjice priključenja Zone B STO Jugoslaviji, izdan je i istoimeni zbornik radova. Na izložbi su predstavljeni dokumenti koji se čuvaju u arhivima, knjižnicama, muzejima, osnovnim školama (Zdenka Bonin i Mirjana

Kontestabile Rovis). *Učitelj neka bude* izložba je koju je pripremila Mirjana Kontestabile Rovis povodom 130. obljetnice koperske učiteljske škole (Zdenka Bonin i Mirjana Kontestabile Rovis). Izložba *Hrpelje kroz vrijeme* postavljena je povodom 700. obljetnice spomena Hrpelja. Tom je prigodom objavljena i monografija pod naslovom *Kronika Hrpelja* (Zdenka Bonin i Mirjana Kontestabile Rovis).

Ervin Hartman stariji: glazbeni učitelj, dirigent i skladatelj (1904-1988) izložba je povodom stote obljetnice rođenja Ervina Hartmana u organizaciji Pokrajinskog arhiva Maribor (Mojca Horvat). Izložbu *Mariborska društva i društveni život pred 2. svjetski rat* pripremio je arhivist Jure Maček na temelju dokumenata koji se čuvaju u Pokrajinskom arhivu Maribor (Mojca Horvat). *Naših 180 godina, Impol, d.o.o.*, izložba je na kojoj su prikazana tri razdoblja Impola od 1825. do 2005. (Mojca Horvat).

Arhivi, Glasilo Arhivskoga društva in arhivov Slovenije, 28, 2(2005)

Drugi broj Arhiva iz 2005. posvećen je osamdesetoj godišnjici Petera Ribnikara. Tim povodom, u rubrici **Članci i rasprave**, među ostalim, objavljen je članak Marije Oblak Čarni, umirovljene direktorice Arhiva Republike Slovenije, *Povodom 80. rođendana Petera Ribnikara i Bibliografija Petera Ribnikara*, u kojem predstavlja njegov život i djelo. P. Ribnikar u arhivsku je službu stupio davne 1950. u današnjem Arhivu Republike Slovenije, u kojem je radio do umirovljenja 1988. Prvi je primio *Aškerčevo priznanje*, a danas je počasni član Arhivskog društva Slovenije. Godine 1987. primio je i državno odlikovanje *Red dela z zlatim vencem*. O prinosima Petera Ribnikara arhivskoj službi dovoljno govori njegova Bibliografija, u kojoj se mogu iščitati podaci o mnogobrojnim člancima, izložbenim katalozima, samostalnim publikacijama, ocjenama, osobnim vijestima i sudjelovanju u izdavanju vodiča. U nastavku, predstavljeno je devet autora s deset članaka. *Božje osude na prostoru jugoistočnih Alpa*, autora Waltera Brunnera, već na prvi pogled mami na čitanje i otkrivanje nečeg pomalo magičnog u ovom naslovu. Radi se o istraživanju područja jugoistočnih Alpa u kojima se u ranom i visokom srednjem vijeku izvodila Božja osuda. Izvodili su je župni svećenici, a može se posvjedočiti iz sačuvanih dokumenata kao pravo župe sve do otprilike 1200. godine. Božja se osuda temeljila na predodžbi da više biće pomaže u procesu pravde. Autor na temelju sačuvanih listina iz različitih župa istraženog područja donosi pregled Božjih osuda. Dr. Ignacij Voje, redoviti prof. u mirovini, napisao je članak *Opskrba Dubrovnika žitom u 14. stoljeću*. Radi se o seminarskom radu koji je autor napisao s Petrom Ribnikarom, pod mentorstvom dr. Gregora Čremošnika. Naime, studenti su dobili zadatak izraditi seminarski rad na temelju latinskih izvora, što je izazvalo paniku među njima. Autor je s Petrom Ribnikarom izabrao temu prehrana Dubrovnika (žito, meso, vino, sir) u razdoblju 1324-1360, a kao podloga za ovakvo uistinu zahtjevno istraživanje, poslužili su im zapisnici zasjedanja Velikog i Malog savjeta. Mada su se autor i Petar Ribnikar kasnije posvetili različitim strukama – prvi se bavio istraživanjem povijesnoga gradiva, a potonji je postao renomirani stručnjak u arhivskoj struci, ostali su veliki prijatelji i kolege koji su si međusobno pomagali u izboru arhivskoga gradiva. U nastavku članka, autor detaljno opisuje način rada i sadržaj seminara temeljen na podacima iz sačuvanih zapisnika zasjedanja. Stanislav Južnič, dr. povijesti i dipl. ing. fizike, piše nastavak rada o Močniku iz prvog broja Arhiva 2005. – *Močnikova disertacija (povodom 165. obljetnice Močnikove promocije)*. Na osnovi arhivskoga gradiva arhiva u Grazu i

bogate literature, detaljno je opisan doktorat Franca Močnika, slovenskoga pisca matematičkih udžbenika, najznačajnijeg u gotovo cijeloj Habsburškoj Monarhiji. France Kresal u članku *Stambena zaštita nakon Prvoga svjetskog rata u Sloveniji* donosi zanimljivu temu iz socijalne politike koja se odnosi na rješavanje stambenih problema nakon Prvoga svjetskog rata i utjecaj Narodne vlade SHS u Ljubljani. Autor u uvodnom dijelu donosi kratak povijesni slijed događaja nakon raspada Austro-Ugarske, te upravne promjene koje su se potom dogodile, s naglaskom na poslove koji su se odnosili na socijalnu politiku. Stambena zaštita o kojoj je ovdje riječ trajala je od prosinca 1918. do svibnja 1928. i predstavlja važan socijalno-politički utjecaj države na rješavanje stambenih problema i ublažavanje socijalnog pritiska materijalno najugroženijih osoba, ponajprije radnika. *Važni članovi obitelji Režek iz Krašnjeg Vrha*, autora Ivana Nemaniča, članak je o četiri važna člana obitelji Režek – Petra Režeka, Jurja Režeka, Antona Ivana Režeka, Josipa Režeka i Borisa Režeka, rođaka obitelji Režek. Autor donosi detaljne biografske podatke o svakom ponaosob i njihovu djelovanju, od svećenika, pedagoga i boraca za uvođenje slovenskog jezika u osnovne škole, misionara u Sjevernoj Americi, odvjetnika i političara, književnika i publicista. Metka Bukošek autorica je dva članka. U prvome, *Zemljišna knjiga od početaka do danas*, uvodi u osnovne katastarske pojmove koji predstavljaju podlogu za vođenje zemljišnih knjiga. Autorica je vrlo detaljno opisala sadržaj zemljišne knjige, vrste upisa u zemljišne knjige, te kratki povijesni razvoj zemljišne knjige od antike do zemljišnih knjiga nastalih na temelju katastarskih izmjera. Nadalje, donosi razvoj zemljišne knjige kakvu poznajemo danas na temelju važećih zakona o zemljišnim knjigama od 1871. do 2003., kada je donesen novi Zakon o zemljišnim knjigama. U drugome, *Sudovi tijekom njemačke okupacije Donje Štajerske (1941-1945)*, predstavlja sliku civilno-upravnog uređenja okupacijskih sudova s obzirom na činjenicu da su njemačke snage ukinule stare jugoslavenske sudove i uvele vlastiti pravosudni sustav. Na temelju sačuvanog dokumenta, autorica donosi prikaz organizacije okupacijskog sudstva u Štajerskoj. *Sela i općine kao upravno-teritorijalne jedinice 1945-1955*. Janeza Kopača, pregled je upravno-teritorijalnih promjena koje su se dogodile po završetku Drugoga svjetskog rata. Autor prikazuje organizaciju u razdoblju 1945-1952. kada je osnovna samoupravna jedinica bila selo kao najniži oblik upravno-teritorijalne jedinice, te u razdoblju 1952-1955. kada je nekoliko većih mjesta postalo mjesna općina. U članku *Dugi put od »Mrs. John Brown« do »Mrs. Jane Brown« u Kanadi*, Milica Trebše Štolfa prikazala je razvoj položaja slovenskih iseljenika u Kanadi, a zahvaljujući terenskom radu pri društvima slovenskih iseljenika u Kanadi i njihovom sačuvanom arhivskom gradivu. Kako sam naslov govori, radi se o teškom položaju žena i dugome razvojnom putu kako bi gospođa Brown bila javno prihvaćena kao Jane Brown sa svojim vlastitim imenom i prezimenom. Autorica je naglasak stavila na slovenske iseljenike u Kanadi i početke organiziranja žena i djevojaka, a napose na djelovanje pet žena i djevojaka u Kanadi u razdoblju od trideset godina. *Vodiči slovenskih filmova*, autora Lojza Teršana, voditelja Slovenskoga filmskog arhiva pri Arhivu RS, članak je o Slovenskome filmskom arhivu koji je osnovan 1968, te je u šest inventara u obliku knjige na 1.420 stranica opisano 2.338 filmova s mjesnim kazalom, kazalom pravnih osoba, osobnim kazalom, kazalom stvaratelja filma i kazalom odrednica i ključnim riječima.

U rubrici **Iz prakse u praksu** predstavljena su dva članka. Vladimir Žumer u članku *Upute za utvrđivanje rokova čuvanja dokumentarnog gradiva organa javne*

uprave donosi Uputu koju je na osnovi Uredbe o upravnog poslovanja pripremio Arhiv RS. Uputa se odnosi na utvrđivanje rokova čuvanja arhivskoga gradiva koje ima trajnu važnost za znanost i kulturu, odnosno predmet je trajnog zanimanja pravnih i fizičkih osoba, za trajno dokumentarno gradivo, za dokumentarno gradivo s rokovima čuvanja izraženih u godinama, te klasifikacijski nacrt s rokovima čuvanja. U članku *Dostupnost informacijama od javnog značaja* Jolanda Fon piše o pravu svakoga na informaciju javnog značaja, kao i o postupku koji svakome omogućuje dostupnost i uporabu informacija javnog značaja.

Rubrika **Iz arhivskih fondova i zbirki** donosi devet članaka koji su nastali detaljnim istraživanjem arhivskih fondova i zbirki. *Ljubljansko biskupsko gospodstvo (Pfalz) – zaklada slovenskih sudskih prisega (1752-1811)* opsežan je članak Borisa Goleca u kojem je predstavljeno 85 pronađenih zapisa sudskih prisega i poduka za krivoprisežnike koji su se čuvali u arhivskom fondu Ljubljansko biskupsko gospodstvo (Pfalz Laibach) u Nadbiskupskom arhivu u Ljubljani. Na kraju su objašnjeni svi pravni termini koji se javljaju u obrađenim dokumentima, vrste novca i mjera, kao i neki drugi izrazi čije objašnjenje može pomoći u razumijevanju prisega. *Popis kranjskog plemstva i kranjskih zemaljskih staleža* Andreja Nareda rasprava je o glavnim tipovima kranjskih plemića i kranjskih zemaljskih staleža. Predstavljena je lista iz XV. i XVI. st., a kao prilog objavljeni su dosad nepoznati popisi kranjskog plemstva. *Gorička bratovština Sv. Nikole i njen urbar iz 1520. godine* Vojke Pavlin predstavlja bratovštinu sv. Nikole koja se prvi put spominje 1482. godine, a kao i sve crkvene bratovštine, imala je važnu ulogu u religioznom i socijalnom životu goričkog kraja. Urbar bratovštine Sv. Nikole o kojem je ovdje riječ čuva se u goričkoj državnoj knjižnici (Biblioteca Statale Isontina, Fondi antichi). Urbar je pisan gotičkom kurzivom i dan je u prijepisu. Iz urbara je moguće izvući zanimljive podatke o članovima bratovštine, te o njezinu gospodarskom i financijskom položaju. Marjan Vogrin autor je članka *Na selu se još uvijek čuvaju vrijedne stvari – »Tri lijepe molitve«* koji predstavlja objavu starog teksta što se čuva u obitelji Mlinarič u selu Placerovci, a datira iz kraja XVIII. do početka XIX. st. *Narodna čitaonica u Celju 1862-1927* Ivanke Zajc-Cizelj odnosi se na djelovanje čitaonice istraženo na temelju fonda Narodna čitaonica u Celju koji se čuva u Povijesnom arhivu u Celju. Iscrpno koristeći navedeni fond, autorica je uistinu uspjela prikazati široko djelovanje čitaonice od kulturno-zabavnih priredbi, plesa, tombole, izleta, predstava, društvenih večera, do kartanja i igranja biljara. Na kraju je napravila pregled članova čitaonice, broj upisanih članova s obzirom na mjesto prebivališta, kao i njihovu socijalnu strukturu, tako da se na temelju ovog članka može uistinu dobiti cjelovita slika o ovoj ustanovi. Maja Gombač donosi zanimljivosti s područja mode u članku *Proljetna moda Alojzija Paulina i prvi slovenski reklamni modni film*. On se temelji na prvome slovenskome reklamnome modnom filmu koji je nastao u suradnji Božidara Jakca, amaterskoga filmskog snimatelja i Alojzija Paulina, iznimno poznatoga ljubljanskog krojača koji je djelovao između dva svjetska rata, kada je tekstilna industrija postala najznačajnija industrijska grana u slovenskom gospodarstvu. Film se čuva u Slovenskome filmskom arhivu pri Arhivu RS i zajedno s časopisima predstavlja važan izvor za obrtničku i trgovačku djelatnost. *Arhivsko gradivo kočevskih Nijemaca u privatnom fondu Herberta Otterstädtta* Mojce Horvat članak je nastao istraživanjem navedenoga privatnog fonda koji se čuva u Pokrajinskom arhivu u Mariboru. Autorica donosi biografske podatke o Herbertu Otterstädtu i njegovom djelovanju u Kočevju

1937., kada je započeo s ustrojavanjem knjižnica s njemačkim fondom po nalogu Narodnog saveza za Nijemce u tuđini. Na temelju sačuvanih dokumenata, razvidan je njegov utjecaj na germanizacijske procese u Mariboru, posebno u vrijeme dok je obnašao dužnost ravnatelja Djevojačke osnovne škole II. Osim službene korespondencije, čuvaju se i privatna pisma. Metka Gombač autorica je članka *Djeca u talijanskim koncentracijskim logorima 1942-1943*, a temelji se na sačuvanim zapisima o njihovim doživljajima. Oni su nerijetko upotpunjeni crtežima koji dovoljno govore sami za sebe. Osim popisa tih zapisa, autorica je uputila i na ostale fondove i zbirke Arhiva RS koji čuvaju gradivo o djeci, žrtvama Drugoga svjetskog rata. *Slovenija i Slovenci u britanskom arhivu – malo drugačije* članak je Mateje Jeraj o dokumentima iz razdoblja 1920-1960. u kojima je Velika Britanija pokazivala interes za Slovence. Svi zapisi nalaze se u fondu Ministarstva vanjskih poslova.

U rubrici **O radu Arhivskog društva Slovenije** donose se novosti o njegovu djelovanju – od godišnje skupštine do savjetovanja koje se održalo u Murskoj Soboti. I izdavačka djelatnost nastavlja se svojim tempom, tako da su izdana dva broja Arhiva, a tu je i zbirka Viri. Što se tiče međunarodnih aktivnosti, slovenski su arhivisti nazočili skupovima održanim u Mađarskoj, Njemačkoj, BiH, Austriji i Hrvatskoj. Više o radu Društva može se saznati na mrežnoj stranici <http://www.arhivsko-drustvo.si>.

22. savjetovanje Arhivskog društva Slovenije održano je u Murskoj Soboti 12-14. listopada 2005. u organizaciji Arhivskog društva Slovenije i Pokrajinskog arhiva u Mariboru, s temom čuvanja arhivskog gradiva privatne provenijencije (Andrej Nared). 75. njemački arhivski skup održan je u Stuttgartu 27-30. rujna 2005., a nazočilo mu je 750 sudionika (Mira Hodnik, Sonja Anžič). 24. skup austrijskih povjesničara i 32. susret austrijskih arhivskih djelatnika, Innsbruck, 19-23. rujna 2005., održani su u organizaciji Tirolskoga zemaljskog arhiva (Andrej Hozjan). 2. kongres hrvatskih arhivista održan je u Dubrovniku 25-27. listopada 2005. u organizaciji Hrvatskoga arhivističkog društva i Državnog arhiva u Dubrovniku, a na temu Arhivi i društvo – izazovi suvremenog doba. Kongresu su nazočili i slovenski predstavnici, a autor izvješća ističe njegovu izvrsnu organizaciju, te kako susreti hrvatskih i slovenskih arhivista umnogome pomažu pri rješavanju zajedničkih problema (Andrej Nared). 18. međunarodno savjetovanje »Arhivska praksa 2005«, Tuzla, 29-30. rujna 2005., održano je u organizaciji Arhiva Tuzlanskog kantona i Društva zaposlenih u arhivima Tuzlanskog kantona s velikim odazivom predavača i gostiju iz susjednih zemalja (Bojan Himmelreich). Na Savjetovanju mađarskih arhivista u Egeru, 22-24. kolovoza 2005., svoju su organizaciju arhivske službe predstavile susjedne zemlje (Polona Mlakar).

U rubrici **O radu arhiva i skupovima** redovito se izvješćuje o aktivnostima slovenskih arhiva. Tako je povodom stote obljetnice slovenskog filma organiziran 61. kongres međunarodnog udruženja filmskih arhiva i kinoteka (FIAF) u Ljubljani. Tu su obljetnicu obilježile i brojne izložbe, publikacije i filmovi (Vladimir Sunčič). U organizaciji biskupskog arhiva iz St. Pöltna i Instituta za obradu i istraživanje crkvenih izvora u Beču i Göttweigu bio je organiziran simpozij Stari arhivi – nove tehnologije koji se odnosio na pitanja glede uvođenja novih medija, digitalizacije i postavljanja digitaliziranih fondova ili zbirki na internet (Jure Volčjak).

Rubrika **Ocjene i izvješća o izdanjima i izložbama** donosi pregled novih izdanja i izložbi. Karlo VI. potvrdio je celjske mjesne slobode (Povijesni arhiv u Celju, 2004)

faksimil je izvornih listina s potvrdom celjskih mjesnih pravica iz 1717. godine (Suzana Felicijan Bratož). Danijela Juričič Čargo i Ljiljana Žnidaršič Golec autorice su *Vodiča po urbarima Arhiva RS, Sv. 1: Urbari u zbirci urbara i fondova zemljišnih staleža* (Arhiv RS, 2005), a radi se o prvom od tri planirana sveska (Jurij Šilc). *Porezi nam piju krv. Gospodarstvo sjeverozapadne Istre u novom vijeku u svjetlu beneške porezne politike* Darka Darovca odnosi se na povijest dijela Istre koji danas pripada Sloveniji i o razdoblju posljednjih dvjesto godina oblasti Beneške republike (Maja Gombač). *Slovenska mjesta kroz vrijeme*, izložba je u organizaciji Arhiva RS koja je prvo bila predstavljena u Pekingu, zatim u Skopju, Varšavi i Opolu, a planiraju se gostovanja i u drugim europskim zemljama te u Južnoj Americi. Izrađen je dvojezični katalog ove izložbe, a izbor gradiva i teksta napravili su Vladimir Kološa i Andrej Nared (Boris Golec). *Osnovne značajke DIPSOBIOSTATIKE (Grundzuge zur Dipsobiostatik)* Frana Viljema Lipiča prijevod je izvornika iz 1834. godine o posljedicama zloporabe alkohola. Objavljen je pri Znanstvenom društvu za povijest zdravstvene kulture Slovenije, a sadrži i studiju s nekoliko stručnih članaka o Lipičevom djelovanju te o problemu alkoholizma u prvoj polovici XIX. st. (Aleksandra Serše). *U očekivanju stabilnoga novčanog sustava* prerađena je doktorska disertacija Monetarna politika u Habsburškoj Monarhiji i Slovenci (1848-1914) Andreja Pančura. Objavljena je u izdanju Povijesnog društva Celje (Bojana Aristovnik). *Slovenke na prijelazu u socijalizam* (Arhiv RS) Mateje Jeraj obrađuje pitanje žene u kontekstu političke povijesti, točnije položaj i ulogu žena u Sloveniji u razdoblju 1945-1953. (Maja Gombač).

U rubrici **Strani časopisi i revije** prikazane su sljedeće publikacije: *La Gazette des Archives, 174, 175(1996)* (Polona Mlakar); *Der Archivar, Mitteilungsblatt für deutsches Archivwesen, 1-4(2004)* (Sonja Anžič).

Osobne vijesti donose spomen na Dragicu Černec, djelatnice Arhiva RS u mirovini, konzervatorice i restauratorice (Jedert Vodopivec, Irena Kavš, Blanka Avguštin-Florjanovič).

U nastavku se donose prinove slovenskih arhiva te Bibliografija arhivskih djelatnika u 2004. godini.

Na kraju valja reći da Arhivi, uz obilje raznovrsnih rasprava s raskošnim ilustracijama i priložima koji ih izvrsno upotpunjuju, dokazuju i otvorenost prema različitim istraživačima koji svojim priložima obogaćuju ovaj časopis.

Mirjana Jurič